

τικοῖς ζητήμασι μετὰ τοῦ νέου κόσμου, ὅστις ἐξεπροσωπεῖτο ἰδίως διὰ τῆς μεγάλης φυσιογνωμίας τοῦ ἐκ Γερμανίας μεταρρυθμιστοῦ· ἐπολέμησε τὴν παμβασιλείαν τῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς ἀρχαίας πολιτείας, ἣτις ὑπῆρξε τὸ κατ' ἐξοχὴν ἰδεῶδες τοῦ Ἰταλοῦ τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος· παρεγνώρισε τὴν ἀρχὴν τῆς ἐλευθέρου ἀτομικότητος, ἣτις εἶνε τὸ θεμελιῶδες πολιτικὸν δόγμα τοῦ νεωτέρου κόσμου, καὶ ἀπὸ τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ ὁποίου ἄρχεται νέα περίοδος ἐν τῇ ἱστορίᾳ. Ἐνταῦθα ἔγκειται τὸ πρῶτον ψεῦδος τῆς πολιτικῆς θεωρίας τοῦ Μακιαβέλλη, καὶ αἱ λυπηραὶ συνέπειαι, εἰς ἃς ἐξωλλίσθησε, ζητῶν τὴν ἀνέγερσιν τοῦ ἀτόμου καὶ τῆς κοινωνίας διὰ τῆς πολιτείας. Ἄλλ' ἡ ἀληθὴς τοῦ προβλήματος λύσις ἀπέκειτο εἰς τὴν νέαν ἀρχὴν, τὴν βλαστήσαν ἐν τοῖς δάσεσι τῆς Γερμανίας, τὴν ἀρχὴν τῆς ἀτομικότητος, ἣτις διὰ τῆς μεθόδου τοῦ Μακιαβέλλη ἔδωκε νέαν ὄθησιν εἰς τὴν πολιτικὴν ἐπιστήμην καὶ ἱστορίαν τῆς Εὐρώπης, ἀρξάμενη ἀπὸ τῆς θρησκευτικῆς μεταρρυθμίσεως, διὰ μυρίων δὲ περιπετειῶν καὶ ἀγῶνων καταλήξασα εἰς τὸ μέγα ἔργον τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΙΑΒΛΗΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

ΘΩΜΑΣ ΜΩΡΟΣ, ΘΩΜΑΣ ΚΑΜΠΑΝΕΛΛΑΣ, ΒΑΚΩΝ ΒΕΡΟΥΛΑΜΙΟΣ.

Ὅ,τι χαρακτηρίζει ἰδίως τὸν αἰῶνα τῆς Ἀναγεννήσεως, εἶνε ἡ δίψα πρὸς τὸ ἰδεῶδες· ἡ ἀναβιοῦσα κοινωνία, μόλις διασπάσασα τὸν κλοιὸν τῆς θεολογικῆς αὐθεντείας, τρέπεται πρὸς τὰς τολμηροτάτας σκέψεις, ὑπολαμβάνουσα ὅτι δι' ἐνὸς ἄλματος δύναται νὰ πραγματοποιήσῃ τὰ γενναιότατα τῶν ὀνείρων καὶ τὰ παραβολώτατα τῶν σχεδίων. Ἡ κατὰ τοῦ μέσου αἰῶνος ἀντίδρασις πκρέχει αὐτῇ ἔκτακτον σθένος. Ὑπὸ τοὺς οἰωνοὺς τοῦ ἀρχαίου πνεύματος, διατυποῦντος ἐκ νέου τὴν σκέψιν αὐτοῦ ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ἡ κοινωνία ἐκείνη πιάγματι ἀναγεννᾶται ἐν ὅλῃ τῇ πίστει καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ἐμπνεύσει, τῇ χαρακτηριζούτῃ τὸν ἄνθρωπον ἐν τῇ νεανικῇ ἡλικίᾳ· τὸ ἐλληνικὸν πνεῦμα κατισχύει ἐν τῇ κοινωνίᾳ, χειραφετοῦν αὐτὴν ἀπὸ τῆς θεολογίας, ἣτι, καταρᾶται τὴν ἀναγέννησιν ταύτην, ζητοῦσα νὰ ἐξοντώσῃ τοὺς μύστας αὐτῆς διὰ μυρίων προγραφοῶν καὶ καταδιώξεων. Ἡμέραν τινὰ ἡ πρώτη τῶν θεολογικῶν σχολῶν τοῦ χρι-

στιάνικοῦ κόσμου, ἡ ὀρθόδοξος Σορβόννη, ἐπιφωνεῖ τετέλεσται! διὰ τὴν θρησκείαν, βλέπουσα ὅτι ἡ αἰρετικὴ ἑλληνικὴ γλῶσσα τοῦ Πλάτωνος τείνει νὰ κατισχύσῃ τῆς κανονικῆς λατινικῆς, ἐν ἣ ἐγράφοντο αἱ προσευχαὶ καὶ αἱ κατηχήσεις τῆς ἐκκλησίας. Ἀλλ' ἡ ἑλληνικὴ ιδέα ἐν μέσῳ τῶν καταδιώξεων τούτων θριαμβεύει καὶ νικά, δίδουσα ζωὴν καὶ σθένος εἰς τὸν ἐκνευρισμένον ἐκεῖνον κόσμον. *Temporis progressu vincit veritas*, ἐπιφωνεῖ ὁ Ἑράτμος, ὁ πρῶτος τῶν ἑλληνιστῶν τῶν χρόνων ἐκείνων, ὁ ἴσα τῷ Λουθήρῳ καὶ τῷ Μελάγχθονι συμβαλὼν εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῶν γραμμάτων καὶ εἰς τὸν κατὰ τῆς παπικῆς ἀρχῆς πόλεμον. Εἶχε πίστιν ἐπὶ τῷ θριάμβῳ αὐτοῦ ὁ ἐξ Ὀλλανδίας σαφὲς, βλέπων τὸ μὲν τὴν ἀπόγνωσιν καὶ τὴν σύγχυσιν τῶν ἀντιπάλων του, τὸ δὲ τὸν ἐνθουσιασμόν καὶ τὴν εἰλικρίνειαν, μεθ' ἧς εἰργάζοντο οἱ ἀπόστολοι τῆς νέας ιδέας.

Αἱ ποικίλαι τάσεις τῆς Ἀναγεννήσεως ἐν τῷ ἠθικῷ κόσμῳ καὶ ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ ἐπιστητῷ διατυποῦνται κατ' ἐξοχὴν διὰ τῆς τέχνης. Ὡς ἡ ἀρχαία Ἑλλάς, ἡ Ἀναγέννησις θύει ταῖς χάριτι, τῇ τέχνῃ, ὑποτάσσουσα εἰς τοὺς γοητευτικούς αὐτῆς τύπους τὴν οὐσίαν τῆς ιδέας καὶ τὴν πραγματικότητα. Ἡ τέχνη αὕτη εἶνε κατ' ἐξοχὴν ἡ ἐκδήλωσις ἐλευθέρου πνεύματος, ἀποκαλύπτοντος τολμηροτάτας σκέψεις διὰ τῶν συμβόλων αὐτῆς καὶ τῶν περικοπῶν. Ἡ τέχνη, ἥτις χθὲς ἔτι ἦτο θεραπειὰ τῆς θεολογίας, μηδὲ βῆμα τολμῶσα νὰ ποιήσῃ ἐπέκεινα τῶν ὁρίων τῆς ὀρθοδοξίας, καθίσταται ἤδη βασιλὴς, σίβυλλα, φθεγγομένη τοὺς χρησμούς τοῦ νέου κόσμου διὰ θαυμασίων δημιουργημάτων· ἡ τέχνη αὕτη εἶνε τὸ προανάκρουσμα τῆς νέας ἐπιστήμης, ἥτις μικρὸν ἔτι καὶ θ' ἀναπτύξῃ πλήρη, τέλειον τὸν κυρίαρχον αὐτῆς λόγον ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ἀλλ' ἥτις, πρὶν ἢ ἔτι ἐκδηλωθῇ διὰ τῶν ἐξόχων σκέψεων τοῦ Λουθήρου, τοῦ Βάκωνος καὶ τοῦ Καρτεσσίου, τῶν μεγάλων ἀπελευθερωτῶν τοῦ λόγου, ἔμελλε νὰ προαγγελθῇ διὰ τῶν κορυφαίων τῆς Ἀναγεννήσεως ἐν ἀπάσῃ τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦς ταῖς ἐμφανείαις.

Τὸ πνεῦμα τοῦτο τῆς Ἀναγεννήσεως εἶνε κατ' ἐξοχὴν τὸ πλατωνικὸν πνεῦμα. Ἐν τῇ χριστιανικῇ ἀπόψει τῶν σχολαστικῶν τοῦ μέσου αἰῶνος ὁ Ἀριστοτέλης ἦτο ὁ κατ' ἐξοχὴν φιλόσοφος, αὐτὸς ἔφα ἐπὶ πάντων τῶν ἐπιπροσθούτων ἐν τῷ βίῳ ζητημάτων, τοῦ ἁποίου τὸ κύρος δεσπόζει καθ' ἅπασαν τὴν μακρὰν περίοδον τῶν σκοτεινῶν ἐκείνων χρόνων· ἀλλ' ἡ μέθοδος τοῦ Ἀριστοτέλους, εἰ καὶ ἐμπειρικὴ, ἐπιτῆς ἱστορίας βασιζομένη καὶ τῆς παρατηρήσεως, ὑποβληθεῖσα εἰς τοὺς τύπους καὶ τὴν αὐστηρὰν λογικὴν τῆς ἐκκλησίας, περιέβαλε τὸ πνεῦμα ἐντὸς στενῶν καὶ καθωρισμένων τύπων, καταστήσασα αὐτὸ καθ' ὀλοκληρίαν ἀγανον. Ὁ Ἀριστοτέλης ἠρμηνεύετο πρὸς τούτοις αὐθαιρέτως κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, ὑπὸ τὸ ἄρχον τῆς ἐκκλησίας δόγμα, χωρὶς οὐδὲως νὰ συγκινήσῃ

τὸ πνεῦμα, τρέπον αὐτὸ πρὸς τὴν ἔρευναν καὶ τὴν παρατήρησιν· οὕτως κακῶς κατανοηθεὶς, ἐλαχίστην ἔσχεν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν τάσεων τῶν χρόνων ἐκείνων, δεσμεύσας αὐτὰς ἐντὸς τῶν τύπων τῆς λογικῆς του.

Ἄλλὰ διὰ τῆς Ἀναγεννήσεως ἢ ἀνθρωπότης, συγκινηθεῖσα ζωηρότερον καὶ καταληφθεῖσα ὑπὸ ποιητικῆς ἐξάρσεως, ἐτράπη ἀντιθέτως, πρὸς τὸν Πλατωνισμόν, οἷονεὶ πρὸς νέον τοῦ βίου σύνθημα. Ὁ Πλάτων, διὰ τοῦ Νεοπλατωνισμοῦ, εἶχε κατισχύσει τελέως ἐν τῇ συνειδήσει τῆς ἐκκλησίας κατὰ τοὺς πρώτους τοῦ χριστιανισμοῦ χρόνους· πολλάς αὐτοῦ ιδέας περὶ θεοῦ, περὶ ψυχῆς, περὶ μέλλοντος βίου ἐθεώρησαν οἱ πατέρες τῆς ἐκκλησίας ὡς προαγγελλούσας τὴν ἐμφάνειαν τοῦ χριστιανισμοῦ· ἡ δὲ κοινωνιστικὴ αὐτοῦ πολιτεία, βασιζομένη ἐπὶ τοῦ γνωστοῦ δόγματος κοινὰ τὰ τῶν φίλων, κατὰ πολλὰ σημεῖα συνεσχετίζετο πρὸς τὸν κοινωνιστικὸν τῶν πρώτων χριστιανικῶν κοινοτήτων βίον· οὕτως ὑπὸ τὴν ἐπόψιν ταύτην οἱ ἐκκλησιαστικοὶ πατέρες πλεον ἢ ἅπαξ ἀνεκκήρυξαν τὸν Πλάτωνα ὡς τὸν χριστιανικὸν φιλόσοφον. Ἦδη δ' ἐκ νέου διὰ τῆς ὠθήσεως, ἣν ἔλαβον αἱ πλατωνικαὶ σπουδαί, σύμφωνοι πρὸς τὰς ιδεώδεις τάσεις τῶν πρώτων ἀνδρῶν τῆς Ἀναγεννήσεως, καὶ κατ' ἐξοχὴν διὰ τοῦ Βυζαντινοῦ φυγάδος Γεωργίου Πλήθωνος τοῦ Γεμιστοῦ, τοῦ ἐνθουσιωδεδεστέτου πάντων, ὁ πλατωνισμὸς θριαμβεύει καθ' ὅλοκληρίαν τοῦ ἀριστοτελισμοῦ· οἱ μεγάλοι μύσται τῆς Ἀναγεννήσεως, ὁ Μαρσίλιος Φιτσίνοσ, ὁ Πίκος di Mirandola, ὁ Οὐλερίχοσ Hutten, ὁ Ἐρασμοσ, εἶνε ἅμα καὶ ἱεροφάνται τοῦ ἀναβιώσαντος Πλατωνισμοῦ, ἐξεγείροντες τὰ φλογερά ἐκεῖνα αἰσθήματα καὶ ιδεώδη, ἅτινα περιέβαλον τοσοῦτον θαυμασίως τὸν αἰῶνα ἐκεῖνον.

Τὸ πλατωνικὸν τοῦτο πνεῦμα, διατυπωθὲν διὰ πασῶν τῶν ἐκδηλώσεων τοῦ συγχρόνου πνεύματος, ἐξεδηλώθη μετ' ὀλίγον καὶ ἐν τῇ πολιτείᾳ· μετὰ τὴν πάροδον τοῦ μέσου αἰῶνος, ἡ ἀνθρωπότης εἰργάζετο πρὸς νέαν πνευματικὴν καὶ κοινωνικὴν σύνθεσιν· αὕτη δὲ ἡ ἀνάγκη κατεφαίνετο καὶ ἐν τῷ κοινωνικῷ καὶ ἐν τῷ πολιτικῷ ὄργανῳ τῶν χρόνων ἐκείνων. Τὸ κράτος τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ τιμαριωτισμοῦ ἐκλονίζετο ἤδη ἐν τῇ συνειδήσει τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης· ἡ δὲ αὐστηρὰ κριτικὴ τοῦ Μακιαδέλλη, συμπεραίνουσα τὰς ἐπαναστατικὰς τάσεις τῶν χρόνων ἐκείνων, κατεδείκνυε τὴν ἀνάγκην ἐτέρας πολιτείας, συμφώνου καὶ πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν λαῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς κοινωνίας.

Καθ' ἣν στιγμὴν τὸ ἀρχαῖον τοῦτο καθεστῶσ ἐκλονίζετο, ἡ δὲ ἀνθρωπότης ἐπανήρχετο εἰς τὸν Πλάτωνα, τὰ πολιτικὰ τοῦ ἀνδρὸς ιδεώδη, μετὰ τοσαύτης διαλεκτικῆς διατυπωθέντα ἄλλοτε ἐν τῇ Πολιτείᾳ καὶ ἐν τοῖς Νόμοις, ἐτάραττον τὰς σκέψεις τῶν πολιτευτῶν καὶ τῶν ἰδεολόγων τῆς Ἀναγεννήσεως. Ἐζητεῖτο νέον πολιτικὸν σύστημα, δυνάμενον νὰ θεραπεύσῃ τὰς ἐλλείψεις τοῦ παρόντος, καὶ νὰ προλειάνῃ τὴν τρί-

βον' τοῦ μέλλοντος· καὶ ὁ ἄρχων Πλατωνισμὸς ὑπέμνησε τὴν Πολιτείαν, ἀποτυπωθεῖσαν κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους τῆς Ἀναγεννήσεως διὰ τῆς Οὐτοπίας τοῦ ἀρχιγραμματέως τῆς ἀγγλικῆς πολιτείας Θωμᾶ τοῦ Μώρου.

Τὸ πολιτικὸν ἰδεῶδες ἦτο οὐσιῶδες χαρακτηριστικὸν τοῦ τεχνικοῦ πνεύματος τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Ὁ Πλάτων κατέλιπε τὴν τολμηροτάτην πολιτικὴν σύλληψιν, ὁ Ξενοφῶν ἐν τῇ *Κύρου Παιδείᾳ* διέγραψεν ἐπίσης ἰδίαν φανταστικὴν πολιτείαν, ὁ Ἀριστοτέλης περιέσωσεν ἐν τοῖς *Πολιτικοῖς* τὸ διάγραμμα τῆς ἀπολεσθείσης ἰδεώδους πολιτείας τοῦ Μιλησίου Ἰπποδάμου, ὑπὸ τὸ αὐτὸ δὲ πνεῦμα μνημονεύονται πλεῖστοι Ἕλληνες φιλόσοφοι καὶ ἱστορικοὶ, φαντασιογραφήσαντες πολιτικὰ ἰδεῶδη, μεταξὺ τῶν ὁποίων γνωστότεροι, Ἐκαταῖος ὁ Ἀβδηρίτης, ὁ Ἰάμβουλος, ὁ Εὐήμερος, ὁ ἱστοριογράφος τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Φιλίππου Θεόπομπος, συγγράψας τὴν *Θαυμασίαν*, μέχρι Πρόκλου τοῦ νεοπλατωνικοῦ, ὑπὸ τὸν ρωμαῖον αὐτοκράτορα Γαλιηνὸν ζητήσαντος νὰ θεμελιώσῃ Πλατωνόπολιν, κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς πλατωνικῆς πολιτείας. Ὁ Χριστιανισμὸς, ἀδιαφορήσας εἰς τὰ τῆς πολιτείας, ἤκιστα ἐσκέφθη περὶ τοιούτων ζητημάτων· ἤδη δὲ διὰ τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ πλατωνισμοῦ ἐξηγέρθη καὶ πάλιν ἡ δίψα πολιτικῆς ἰδεολογίας κατὰ πλατωνικὰ πρότυπα καὶ ἰδεῶδη.

Τὸ πρῶτον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐντελέστατον δοκίμιον τῆς τοιαύτης πολιτικῆς φαντασιογραφίας εἶνε ἡ Οὐτοπία τοῦ Ἀγγλοῦ ἀρχικαγγελαρίου Θωμᾶ τοῦ Μώρου, *de optima reipublicae statu, deque nova insula Utopia*. Ὁ Μῶρος ὑπῆρξε θερμὸς θιασώτης τῶν ἐλληνικῶν σπουδῶν καὶ στενὸς φίλος τῶν μεγίστων ἐλληνιστῶν τῶν χρόνων ἐκείνων καὶ κατ' ἐξοχὴν τοῦ ἐξ Ὀλλανδίας Ἐράσμου. Εἰ καὶ πρακτικὸς πολιτικὸς, πιστῶς ὑπηρετήσας τὴν πατρίδα του ἐν ταῖς ὑψίσταις λειτουργίαις, δοῦς δὲ δείγματα σπανίας μεγαλοψυχίας καὶ εὐσταθείας χαρακτηῆρος, πρὸς δὲ καὶ Ἀγγλος, ἀλλὰ μεθύων ὑπὸ τοῦ πλατωνικοῦ νέκταρος, οὗ τοσοῦτον μεγάλας δόσεις εἶχον ἀπορροφήσαι οἱ χρόνοι ἐκεῖνοι, ἀπεπειράθη δι' ἐνὸς πλατωνικοῦ ἰδεώδους νὰ ἐξωτερικεύτῃ τὰ εἶδωλα τῆς πολιτικῆς αὐτοῦ σκέψεως, τὰ ὁποῖα τοσοῦτον ἀναξίως ἔβλεπεν ὀλιγωρούμενα καὶ πίπτοντα ὑπὸ τὴν ἀδιαφορίαν τῆς γενεᾶς, ἐν ἣ ἐπιφανὲς διεδραμάτισε πρόσωπον. Οὕτως ἔγραψε τὴν Οὐτοπίαν, διαμαρτύρησιν εὐγενοῦς διανοίας κατὰ τῶν ὑπερφιάλων τάσεων τοῦ αἰῶνος.

Εἶπον ὅτι ἡ Οὐτοπία εἶνε ἀπήχησις τῆς Πολιτείας τοῦ Πλάτωνος· ἀλλ' ὁ Μῶρος δὲν εἶνε ἀπλοῦς μιμητὴς τοῦ Ἑλληνος φιλοσόφου, ἀλλ' ἐν πολλοῖς αὐθυπόστατον πνεῦμα, ἰδίαν τρίβον διαχαράσσει· ἂν ἡ Πολιτεία εἶνε καθαρὰς ἐλληνικῆς σκέψεως· ρεμβασμὸς, ἡ Οὐτοπία εἶνε ἐκδήλωσις νεωτέρου πνεύματος. Αἱ τάσεις τοῦ χριστιανισμοῦ διαφαίνονται ἀνὰ πᾶσαν σελίδα τῆς Οὐτοπίας· κατὰ τὸν Πλάτωνα, ἡ ἐπιτυχὴς καὶ

κπτάλληλος ὀργάνωσις τῆς κοινωνίας καὶ τῶν διαφόρων αὐτῆς τάξεων (ἕκαστον τὰ αὐτοῦ πράττειν), εἶνε τὸ κάλλιστον τῶν μέσων πρὸς ἐπιτεύξιν τοῦ σκοποῦ τῆς πολιτείας, ἐν τῷ σκοπῷ τῆς ὁποίας ἀπορροφᾶται ὁ σκοπὸς τοῦ ἀτόμου· τούναντίον παρὰ τῷ Μῶρῳ· ἐκ τῆς ἐπιτυχοῦς ὀργάνωσεως τῆς πολιτείας ἐξαρτᾶται ἡ εὐδαιμονία τῆς κοινωνίας· ἐν τῇ πολιτείᾳ δίκαιον εἶνε ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ καθήκοντος τοῦ ἀτόμου πρὸ τῆς πολιτείας, ἐν δὲ τῇ Οὐτοπίᾳ ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ πολιτικοῦ καθήκοντος ἐνώπιον τῆς κοινωνίας. Ἐν γένει παρὰ μὲν τῷ Πλάτῳ πρωταγωνιστεῖ ἡ πολιτικὴ ἰδέα, παρὰ δὲ τῷ μεταρρυθμιστῇ τῆς Ἀναγεννήσεως ἡ ἀνθρωπίνῃ ἰδέα.

Τὸ αὐτὸ νεώτερον πνεῦμα, τὸ πρωταγωνιστοῦν ἐν τῇ ὄλῃ κατασκευῇ τῆς Οὐτοπίας, διαφαίνεται καὶ διὰ τῶν μερικῶν αὐτῆς θεσμῶν καὶ λοιπῶν διατάξεων. Ἡ πρώτη τῶν βάσεων, ἐφ' ὧν στηρίζεται ἡ κοινωνία, εἶνε ὁ γάμος, τὸν ὅποιον προέγραψεν ὁ Πλάτων ἀπὸ τῆς Πολιτείας, ταπεινώσας τὴν γυναῖκα καὶ παραγνωρίσας τὴν ἀποστολὴν αὐτῆς διὰ τῆς ἀποδόσεως αὐτῇ τῶν καθηκόντων τοῦ ἀνδρός· τούναντίον ὁ Μῶρος θεωρεῖ τὸν γάμον ἀναπόφευκτον θεσμὸν τοῦ κοινωνικοῦ καθεστῶτος, *divini et humani juris communicatio*, ἀναγνωρίζων τῇ γυναικὶ τὴν προσήκουσαν θέσιν, ἣν ἐξησφάλισαν αὐτῇ κατ' ἐξοχὴν ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις τὰ γερμανικὰ ἔθνη.

Καλλίστη καὶ ἀληθῶς εὐνομουμένη πολιτεία εἶνε ἐκείνη, ἐν ἣ οἱ κάτοικοι οὔτε λίαν πλούσιοι εἶνε, οὔτε λίαν πτωχοί, ἀλλ' ὅπου ἐπικρατεῖ ἡ ἀναλογία τοῦ πλούτου· τὸ οἰκονομικὸν ζήτημα εἶνε ἀναμφιβόλως ἐν τῶν οὐσιωδεστάτων προβλημάτων πάσης κοινωνίας. Ὑπῆρχον κατὰ τοὺς χρόνους ἐκεῖνους πολιτικοὶ ἄνδρες, ὡς ὁ Ρεχελιεύς, φρονεῦντες ὅτι ἡ πενία τοῦ λαοῦ καὶ ἡ κακοδαιμονία εἶνε ἀσφαλῆ ἐχέγγυα πρὸς τὴν ἀσφάλειαν τοῦ μονάρχου· ἀλλ' ὁ ἀρχικαγγελάριος τῆς Ἀγγλίας διαμαρτύρεται κατὰ τῆς χονδραιοῦς τχύτης πλάνης τῶν συγχρόνων του διὰ τῆς ἐπομένῃς θερμῆς ἀπολογίας ὑπὲρ τῶν κατωτέρων τάξεων: «Τίνες οἱ μάλλον πρὸς τὴν ἐπανάστασιν τείνοντες ἐκ τῶν ἀνθρώπων; οὐχὶ οἱ ἄγοντες ἀξιαθρήνητον ὑπαρξίν; τίνες ἐκ τῶν ἀνθρώπων οἱ τολμηρότατοι πρὸς τὴν ἀνατροπὴν τῆς πολιτείας; οὐχὶ οἱ δυνάμενοι νὰ κερδήσωσιν ἐκ τούτου, μηδὲν ἔχοντες ν' ἀπολέσωσιν;

«Βασιλεὺς, ἐφελκύσας καθ' ἑαυτοῦ τὸ μῖτος καὶ τὴν περιφρόνησιν τῶν πολιτῶν, γινώσκων νὰ διατηρῆται ἐν τῇ ἐξουσίᾳ μόνον διὰ καταθλίψεως, ἀρπαγῆς, δημεύσεως τῶν κτημάτων καὶ τελείας τοῦ λαοῦ πενίας, δρεῖλει νὰ καταβῇ ἀπὸ τοῦ θρόνου καὶ νὰ καταλίπη τὸ σκῆπτρον. Χρῶμενος τοῖς τυραννικοῖς τούτοις μέσοις, θέλει διατηρήσει ἴσως τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ βεβαίως θ' ἀπολέσῃ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν μεγαλειότητα, διότι ἡ βασιλικὴ ἀξία ἔγκειται οὐχὶ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ ἐπὶ ἐπαι-

τῶν, ἀλλ' ἐπὶ πλουσίων καὶ εὐδαιμόνων ἀνθρώπων. Πράγιν τι δουλεύων τις τῆ ἡδυπαθείᾳ, καὶ ἡδονῶν ἐμπεπλησμένος ἐν μέσφ ὧν δεινῶν καὶ τῶν στεναγμῶν ἐνὸς λαοῦ, φρουρεῖ οὐχὶ βασίλειον ἀλλ' εἰρκτήν¹.

Τὸ περὶ ἰδιοκτησίας ζήτημα εἶνε ἐν τῶν μᾶλλον ἐνδιαφερόντων θεμάτων τῆς Οὐτοπίας. «Αἱ εὐρωπαϊκαὶ πολιτεῖαι, λέγει ὁ συγγραφεὺς, εἶνε συνωμοσία τῶν πλουσίων ἐν τῷ συμφέροντι αὐτῶν» ταύτην δὲ τὴν συνωμοσίαν, τὴν ἀδικίαν καὶ τὴν ἀνισότητά, εἰς ἃς ἀποδίδει κατ' ἐξοχὴν πᾶσαν κοινωνικὴν νόσον, θέλων νὰ ἐξοντώσῃ, φρονεῖ ὅτι τὸ μόνον μέσον πρὸς ἄρσιν τῶν δεινῶν τούτων εἶνε ἡ διανομὴ τῆς κτήσεως ἐν ἰσότητι καὶ δικαιοσύνῃ, ἡ δὲ ἐξασφάλισις τῆς εὐτυχίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ὑφίσταται ἐν τῇ καταργήσει τοῦ δικαίου τῆς ἰδιοκτησίας. Ἐφ' ὅσον τὸ τελευταῖον τοῦτο ἀποτελεῖ τὸ θεμέλιον τοῦ κοινωνικοῦ οἰκοδομήματος, ἡ πολυαριθμοτάτη καὶ πολυτιμωτάτη τάξις τῆς κοινωνίας θὰ ἔχῃ ἀείποτε ὡς μερίδα μόνον τὴν ἔνδειαν, τὴν λύπην, τὴν ἀπελπισίαν. Πανταχοῦ, ἐνθα δεσπόζει τὸ δίκαιον τῆς ἰδιοκτησίας, ἐνθα τὰ πάντα ὀρίζονται διὰ τοῦ χρήματος, δέν δύναται νὰ γείνη λόγος περὶ δικαιοσύνης καὶ κοινωνικῆς εὐημερίας, τῶν πολυτιμωτάτων πραγμάτων εὕρισκομένων ἐν χερσὶ τῶν ἀναξιοτάτων, λέγεται δὲ ἡ πολιτεία ἐκείνη τελείως εὐτυχῆς, ὅπου ἡ δημοσία περιουσία εἶνε λεία δρακός τινος ἀτόμων, ἀκορέστων ἐν τῇ ἀπολαύσει, ἐνῶ τὸ πολὺ πλῆθος καταβιβράσκειται ἐξ ἐλευθέρου νότου².

Οὕτω τονίζων τὸ πολεμιστήριον κατὰ τῆς ἰδιοκτησίας, ἐπικαλεῖται τὸν Πλάτωνα, ἀποδίδων αὐτῷ μέγα δίκαιον, καθὸ προῖδόντι ὅτι τὸ μόνον μέσον πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς δημοσίας εὐτυχίας εἶνε ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ἀρχῆς τῆς ἰσότητος· ἀλλ' αὕτη εἶνε ἀδύνατος ἐν πολιτείᾳ, ἐνθα ἡ κτήσις εἶνε δίκαιον ἀτομικὸν καὶ ἀπεριόριστον, καὶ ἐνθα ἕκαστος, διὰ διαφορῶν προφάσεων καὶ δικαιωμάτων, ζητεῖ τοσαῦτα νὰ οἰκαιοποιηθῇ, ὅσα δύναται, καὶ οὕτως ὁ ἐθνικὸς πλοῦτος, ὅσον καὶ ἂν ἦνε πολὺς, πίπτει ἐπὶ πέλους εἰς τὴν κτήσιν ὀλίγων ἀτόμων, καταλειπόντων τοῖς ἄλλοις κληρὸν πενίαν μόνον καὶ δυστυχίαν.

Τοῦτο εἶνε τὸ αἰσθηματικὸν οὕτως εἰπεῖν μέρος τῆς Οὐτοπίας, ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς ἰδιοκτησίας, ἐξεταζόμενον ἀπὸ ἠθικῆς μόνον καὶ κοινωνικῆς ἀπόψεως, ἢ ἀπὸ τῆς οἰκονομικῆς καὶ τῆς βιομηχανικῆς, ὅπως κατ' ἐξοχὴν ἐξετάζεται ὑπὸ τῶν θιασωτῶν τοῦ συγχρόνου κοινωνισμοῦ· ἡ κατάργησις τῆς διακρίσεως πτωχῶν καὶ πλουσίων, ὡς ἀφορμῆς τῆς κοινωνικῆς κακοδαιμονίας, τοιοῦτον τὸ ἄρχον ἐν τῇ κοινωνιστικῇ ταύτῃ πολιτείᾳ θέμα· περὶ ὀργανώσεως τῆς ἐργασίας, περὶ τῶν σχέσεων τοῦ κεφαλαίου πρὸς τὴν ἐργασίαν καὶ ἄλλων συναφῶν ζητημάτων οὐδὲ λόγος ἔτι ἐν τοῖς ἠκιστα βιομηχανικοῖς ἐκείνοις χρόνοις, ἀγνοοῦσι παντά-

¹ Utopia I. ² Utopia I.

πασι τὰ συμπεράσματα τῆς νεωτέρας οἰκονομικῆς ἐπιστήμης· μόνον περὶ ἕως κτήσεως καὶ χρήσεως παντὸς πράγματος, ἄνευ διακρίσεως ἰκανότητος, ἐργασίας, φιλοπονίας, διότι ὁ πλοῦτος ἐν τῇ Οὐτοπίᾳ, ἐθνικὸς ὢν, εἶνε προωρισμένος «εἰς τὴν δαψιλῆ πέντων τῶν βιωτικῶν ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν».

Ἡ δουλεία δὲν εἶνε ἄγνωστος ἐν τῇ Οὐτοπίᾳ, μεθ' ὅλην τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἰσότητος ὑπὸ τοῦ Μώρου, ὡς τῆς βίας τῆς ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας· ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶνε θεσμὸς, ἀποτελῶν ἀναπόσπαστον κρίκον τῆς κοινωνικῆς ἀλύσεως· δοῦλος καθίσταται μόνον ὁ ἐν τῷ πολέμῳ ἔναπλος συλληφθεὶς, ἀλλὰ καὶ οὗτος ἐφ' ὅρου ζωῆς μόνον, διότι ὁ υἱὸς τοῦ εἶνε ἐλεύθερος, ὁ δὲ ξένος δοῦλος ἐλευθεροῦται, ἅμα πατήσῃ τῆς Οὐτοπίας τὸ ἔδαφος¹.

Ἐτέρα δουλεία ἀφορμὴ εἶνε βαρὺ τι ἔγκλημα· ὡσαύτως ὁ εἰς θάνατον καταδικασθεὶς ἀλλοδαπὸς καθίσταται δοῦλος ἐν τῇ Οὐτοπίᾳ, ἀντὶ ἐλαχίστου ποσοῦ χρημάτων ἀγοραζόμενος. Ἄπαντες οἱ δοῦλοι εἶνε δέσμιοι, ἐξαναγκάζονται εἰς ἀδιάκοπον ἐργασίαν, ἀλλ' οἱ δυστυχέστερον πάντων βίον ἄγοντες εἶνε οἱ ἰθαγενεῖς, θεωρούμενοι ὡς οἱ ἐλεεινότατοι μεταξὺ τῶν ἐγκληματιῶν, χρησιμεύουσης τῆς βαθείας αὐτῶν ταπεινώσεως ὡς παράδειγμα τοῖς ἐπιλοίποις, διότι, μολονότι ἐφύτευσαν ἐν αὐτοῖς πάντας τοὺς βλαστοὺς τῆς ἀρετῆς καὶ τοὺς ἐδίδαξαν νὰ ἦνε εὐτυχεῖς καὶ ἀγαθοὶ, ἐν τούτοις οὗτοι ἔσχον ροπὴν πρὸς τὸ κακούργημα.²

Αὗται αἱ κοινωνικαὶ βίαι τῆς Οὐτοπίας, ἀναμιμνήσκουσαι ἐν πολλοῖς τὴν Πολιτείαν, μόνον ὅτι ὁ κοινωνικὸς ὀργανισμὸς τῆς πολιτείας τοῦ Μώρου ἀπορρέει οὐχὶ ἀπὸ τῆς διαίρεσεως τῶν ἀνθρώπων εἰς τάξεις, καθὰ ἐδίδασκεν ὁ Πλάτων, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἰσότητος, τῆς κοινωνικῆς ταύτης πίστεως τῶν νεωτέρων χρόνων. Ἀπὸ τῆς ἰσότητος ἀπορρέει ἡ ἐκλογή καὶ ἡ κλήρωσις τῶν διαφόρων τῆς πολιτείας ἀρχῶν· ἀριστοκρατικὸν τὸ πρῶτον, ἐκδήλωσις τῶν τελευταίων ὀρίων τῆς δημοκρατικῆς ἀτομικότητος τὸ δεύτερον, εἶνε τὸ συγκεχυμένον ὄνειρον δημοκρατικῶν τινῶν συστημάτων, ἄγον εὐθὺ πρὸς τὴν ἀναρχίαν καὶ τὴν ἀποσύνθεσιν.

Ὁ πολιτικὸς ὀργανισμὸς τῆς Οὐτοπίας βασιζέται ἐπὶ τοῦ ἐκλογικοῦ συστήματος.

Κατὰ πρῶτον, τριάκοντα οἰκογένειαι ἐκλέγουσιν ἐτήσιον ἄρχοντα, τὸν φύλαρχον· τριακόσαι δὲ οἰκογένειαι καὶ ἐκ τούτων οἱ δέκα φύλαρχοι ὑπακούουσιν εἰς ἓνα πρωτοφύλαρχον· εἰς τούτους δὲ τοὺς φυλάρχους, ἀνερχομένους εἰς χιλίους διακοσίους καὶ ἀποτελοῦντας τὴν γεροντείαν, κεῖται ἡ τελευταία ἐκλογή. Οὗτοι, ὀρκιζόμενοι νὰ ψηφοφορήσωσι τὸν κάλλιστον καὶ ἰκανώτατον τῶν πολιτῶν, πράττουσι τοῦτο ἐν μυστικῇ συνεδριάσει, ἀνακηρύττοντες ὡς ἡγεμόνα ἓνα τῶν τεσσάρων πολιτῶν, τῶν προταθέντων ὑπὸ τοῦ πλήθους. Διότι, ἀποτελουμένης τῆς πόλεως ἐκ

¹ Utopia I. ² Utopia II.

τεσσάρων διαμερισμάτων, προτείνει ἕκαστον τὸν ἐκλεκτὸν αὐτοῦ τῆ γερουσία. Ἡ δὲ ἡγεμονικὴ ἀξία εἶνε ἰσόβιος, ἐξ ὑποψίας μὴ ὁ ἡγεμὼν τραπῆ πρὸς τὴν μονοκρατορίαν.

Οἱ πρωτοφύλαρχοι ἐκτελοῦσι καθήκοντα ὑπουργῶν, καθ' ἑκάστην τρίτην ἡμέραν συνδιασκεπτόμενοι μετὰ τοῦ ἡγεμόνος περὶ τῶν ὑποθέσεων τῆς πολιτείας. Κατὰ τὰ ἄρχοντα καθεστῶτα, ζητήματα καθολικοῦ ἐνδιαφέροντος, πρὶν ἢ ψηφοφορηθῶσι, καὶ τὸ νομοσχέδιον μεταβληθῆ εἰς διάταγμα, συζητοῦνται τρεῖς ἡμέρας πρότερον ἐν τῆ γερουσία, πᾶσα δὲ συνέλευσις πρὸς σκέψιν περὶ δημοσίων ὑποθέσεων ἐκτὸς τῆς γερουσίας καὶ τῶν συνελεύσεων τοῦ λαοῦ, εἶνε ἔγκλημα θανάτῳ τιμωρούμενον¹.

Οὐδεὶς πολίτης ἐν τῇ Οὐτοπία διατελεῖ ἄεργος· ἡ ἐργασία εἶνε ὑποχρεωτική· πάσης ἐν τούτοις ἐργασίας μᾶλλον τιμᾶται καὶ θεραπεύεται ἡ γεωργία· αὕτη διδάσκεται θεωρητικῶς ἐν ταῖς σχολαῖς, πρακτικῶς δ' ἐφαρμόζουσιν αὐτὴν οἱ παῖδες ἐν τοῖς παρακειμένοις τῆ πόλει ἀγροῖς· διότι ἐκτὸς τῆς γεωργικῆς μαθήσεως αὕτη ἀναπτύσσει ὠταύτως καὶ κρατύνει τὰς φυσικὰς αὐτῶν δυνάμεις. Ἐκτὸς δὲ τῆς γεωργίας, ἕκαστος τῶν πολιτῶν ὑποχρεοῦται νὰ ἐξασκῆ ἴδιον ἐπιτήδευμα, συνήθως τὸ ἐπιτήδευμα τοῦ πατρὸς του. Ἴνα μηδεὶς δὲ τῶν πολιτῶν ἀποφεύγῃ τὴν ἐργασίαν, ἐποπτεύουσιν οἱ φύλαρχοι, τιμητικὴν ἐξασκοῦντες ἐξουσίαν.

Αἱ τέχναι καὶ ἐπιστήμαι ἐξόχως καλλιεργοῦνται ἐν τῇ Οὐτοπία, παρὰ τὴν λοιπὴν ὑλικὴν ἐργασίαν, ἥτις ἐξ ἴσου ὥρας διαρκεῖ καθ' ἑκάστην, ἀλλ' εἶνε ἰκανὴ πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν καὶ εὐμάρειαν τῶν πολιτῶν. Οἱ διακρινόμενοι ἐν τῇ μαθήσει ταύτῃ προβιβάζονται εἰς τὴν τάξιν τῶν λογίων, ἀφ' ἧς ἐκλέγονται οἱ ἱερεῖς, οἱ πρεσβευταί, οἱ πρωτοφύλαρχοι καὶ ὁ ἡγεμὼν. Ἐν γένει ἡ πνευματικὴ ἀνάπτυξις δὲν ὀλιγωρεῖται· ὁ σκοπὸς τῶν κοινωνικῶν θεσμῶν σκοπεῖ μὲν εἰς τὴν θεραπείαν τῶν ἀτομικῶν καὶ τῶν δημοσίων ἀναγκῶν, ἀλλ' ἐν τῷ ὑπολοίπῳ χρόνῳ ἕκαστος δύναται ἐλευθέρως ν' ἀναπτύσῃ τὸ πνεῦμά του, σπουδάζων περὶ τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας, μόνον δὲ ἐν τῇ πλήρει ταύτῃ ἀναπτύξει ἐπιτυγχάνεται ἡ ἀληθὴς εὐδαιμονία.

Οἱ συγγενικοὶ δεσμοὶ εἶνε στενῶτατοι ἐν τῇ Οὐτοπία· προσπάθεια καταβάλλεται, ὅπως αἱ οἰκογένειαι συνδέωνται διὰ συγγενειῶν· ἄνδρες, υἱοὶ καὶ ἔγγονοι διαμένουσιν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ, ἧς τὸ πρεσβύτατον τῶν μελῶν καθίσταται ὁ ἀρχηγός, ὅταν δὲ ἔνεκα γήρατος ἐξασθενήσῃ πνευματικῶς, ἀντικαθίσταται διὰ τοῦ πλησιεστάτου αὐτῷ κατὰ τὴν ἡλικίαν· αἱ γυναῖκες ὑπακούουσιν εἰς τοὺς ἄνδρας, τὰ παιδία εἰς τοὺς γονεῖς, οἱ δὲ νεώτεροι εἰς τοὺς πρεσβυτέρους· ἐν γένει ἅπασα αὕτη ἡ οὐτοπικὴ πολιτεία ἀποτελεῖ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν οἰκογένειαν, ἧς ἡ κυβέρνησις, πατριαρχικὴ καθ' ὁλοκληρίαν, μερικμᾶ καὶ ἀναμίγνυται εἰς πάσας τὰς ὑπο-

¹ Utopia I.

θέσεις τῶν πολιτῶν· οὕτως ἀπλότης ἡθῶν ἄρχει, πολλά δ' ἐγκλήματα εἶνε ἄγνωστα καθ' ὀλοκληρίαν¹.

Ἐκάστη πόλις περιλαμβάνει ἑξακιθιλίας οἰκογενείας, ἐκάστη δ' οἰκογένεια δέον ν' ἀριθμῆ δέκα μόνον ἕως δώδεκα ἄρρενας νεανίας· ὅταν δὲ μία οἰκογένεια ὑπερπληθυνθῆ, τὰ ὑπεράριθμα μέλη εἰσέρχονται εἰς νέας, ἥττον πολυκρίθμους οἰκογενείας. Ὡσαύτως δὲ τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἐν τῇ πόλει, ἥτις ἀριθμεῖ πλείους τοῦ προσήκοντος κατοίκους· ἀποστέλλει τοὺς ὑπεράριθμους νὰ πληρώσωσι τὰ κενὰ ἥττον κατοικουμένων πόλεων, καὶ ἂν ἐπὶ τέλους ἄπασα ἡ νῆσος εὐρεθῆ ὑπερπεπληρωμένα κατοίκων, ὀρίζεται καθολικὴ μετανάστευσις πρὸς θεμελίωτιν ἀποικίας, κυβερνωμένης κατὰ τοὺς νόμους τῆς μητροπόλεως.

Ἐν τῶν χαρκτηριζόντων τὴν Οὐτοπίαν σημείων εἶνε ἡ ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως· οὐ μόνον ἐν ταῖς διαφόροις ἐπαρχίαις παρελλάσσουσι καὶ αἰθρησκεῖαι, ἀλλὰ καὶ ἐντὸς τῶν τειχῶν τῆς αὐτῆς πόλεως, καὶ οἱ μὲν ἐκ τῶν κατοίκων λατρεύουσι τὸν ἥλιον, οἱ δὲ τὴν σελήνην, ἢ ἄλλον τινὰ ἀστέρα· τινὲς προσκυνοῦσιν ὡς ὑπερτάτην θεότητα ἄνδρα τινὰ, διακριθέντα ἐπὶ δόξῃ καὶ ἀρετῇ· ἐν τούτοις τὸ μεῖζον τῶν κατοίκων μέρος, τὸ καὶ σωφρονέστερον, ἀπορρίπτει πᾶσαν εἰδωλολατρείαν, πιστεῦον εἰς ἓνα καὶ μόνον θεὸν, αἰώνιον, ἀπειρον, ἄγνωστον, ἀνερεύνητον, πάσης σκέψεως τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ὑπέρτερον, πληροῦντα τὸν κόσμον διὰ τῆς παντοδυναμίας αὐτοῦ, καὶ οὐχὶ διὰ τῆς ἐνσωμάτου ἐκτάσεως· οὗτος εἶνε ὁ αἴτιος τῆς ἀρχῆς, τῆς αὐξήσεως, τῆς προόδου, τῶν μεταβολῶν καὶ τοῦ τέλους πάντων τῶν πραγμάτων· ἡ ψυχὴ εἶνε ἀθάνατος, ἀμειβομένη ἢ τιμωρουμένη μετὰ θάνατον· πρесеβέουσι δὲ μετὰ τῶν Στωϊκῶν, ὅτι τὸ τῆ φύσει ζῆν τοῦτ' ἐστὶ κατ' ἀρετὴν ζῆν, δόγμα, ὅπερ, εἰ καὶ ὑπὸ τῆς θρησκείας διδασκόμενον, ἀλλ' ἀρκεῖ, πρὸς κατανόησιν καὶ πίστιν εἰς αὐτὸ ὁ λόγος· μεταξὺ τῶν παναρχαίων θεσμῶν εἶνε καὶ ὅτι οὐδεὶς ἐξυβρίζεται ἔνεκκ θρησκευτικῶν λόγων· μόνον δὲ ὁ ὑλιστής, ὁ ἀρνούμενος τὴν ἀθανασία τῆς ψυχῆς, οὐδαμῶς τιμᾶται, οὐδ' ἐμπιστεύονται αὐτῷ τὰ καθήκοντα τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ, ὅστις δικαίως πρέπει νὰ ᾔνε πρότυπον πάσης ἀρετῆς καὶ εὐσεβείας. Ὁ δὲ ἱερεὺς, ὅστις πρέπει νὰ διακριθῆ ἐπίσης ἐπὶ ἀρετῇ καὶ εὐσεβείᾳ, εἶνε ἐπιφορτισμένος τὴν ἀνατροφὴν τῆς νεότητος καὶ τῆς ἠθικῆς τὴν διδασκαλίαν².

Οὐδὲν οἱ νόμοι ἄνευ τῶν ἡθῶν· ἡ σωτηρία ἢ ἡ καταστροφή τῆς πολιτείας ἐξαρτᾶται ἰδίως ἀπὸ τῶν ἡθῶν τῶν κυβερνώντων, οἵτινες ὀφείλουσι νὰ ᾔνε πρότυπα πολιτικῆς ἀρετῆς καὶ ἰκανότητος. Δυστυχῆς ὁ τόπος, ὅπου ἐπὶ τῆς ἑδρας τοῦ δικαττοῦ καὶ τοῦ ἄρχοντος δεσπῆζουσιν ἡ φιλαργυρία καὶ τὸ ἰδιωτικὸν συμφέρον! Γετέλεσται τότε ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἐκείνῃ ἡ δικαιοσύνη, τὸ ἀσφαλέστατον ἔρεισμα τῶν πολιτειῶν.

¹ Utopia II. ² Utopia II.

Ταῦτα φρονοῦντες οἱ κάτοικοι τῆς Οὐτοπίας, πραγματοῦσιν αὐτά, καὶ ἐν-
τεῦθεν εἶνε τὸ ἀντικείμενον τοῦ ζήλου τῶν γειτόνων λαῶν, ἔχοντες σχέ-
σεις φιλίας καὶ συμμαχίας μόνον μετ' ἐκείνων, οἵτινες λαμβάνουσιν ἐπ'
αὐτῶν τὰς ἀρχάς των. Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὰς συνθήκας, ἅς τὰ ἄλλα
ἔθνη συνάπτουσι συνήθως, διὰ νὰ διαρρήξωσι καὶ ν' ἀνανεώσωσιν ἐκ νέου,
ἡ Οὐτοπία οὐδεμίαν τοιαύτην συνάπτει, φρονοῦσα ὅτι κάλλιστον μεταξὺ
τῶν ἀνθρώπων συμβόλαιον εἶνε τὸ ὑπὸ τῆς φύσεως ἐμφυτευθὲν αὐτοῖς,
θεωροῦσα δ' ἐχθρὸν πᾶντα ἀδικόν καὶ βίαιον, καὶ λέγουσα ὅτι οἱ ἄνθρω-
ποι συνδέονται ἀλλήλοις στερεώτερον καὶ στενώτερον διὰ τῆς καρδίας
καὶ τῆς φιλανθρωπίας, ἢ διὰ τῶν λόγων καὶ τῶν τύπων.

Ἐντεῦθεν ἡ κατὰ τοῦ πολέμου ἀποστροφή αὐτῶν, διότι ὁ πόλεμος εἶνε
ιδιότης, προσήκουσα μᾶλλον τοῖς θηρίοις ἢ τοῖς ἀνθρώποις. Παρὰ τὰ ἔθνη
ὄλων σχεδὸν τῶν ἐθνῶν, οὐδὲν θεωρεῖται τοσοῦτον αἰσχρόν, ὅσον ἡ πο-
λεμικὴ δόξα· ἀλλὰ τοῦτο δὲν κωλύει αὐτοὺς πρὸς τὴν στρατιωτικὴν
ἐκπαίδευσιν καὶ τὰ γυμνάσια ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν. Οὐδέποτε οἱ κά-
τοικοι τῆς Οὐτοπίας ἐπιχειροῦσι πόλεμον, ἄνευ σπουδαίων λόγων· οὗ-
τοι δὲ εἶνε ἡ ἀμυνα μόνον τῶν συνόρων, εἴτε ἔφοδος πολεμίων εἰς συμ-
μαχικὸν ἔδαφος, εἴτε πόλεμος πρὸς ἀπελευθέρωσιν λαοῦ ἀπὸ τοῦ δεσπο-
τισμοῦ ἐνὸς τυράννου, τότε δ' ἐρωτῶσιν οὐχὶ τὰ ἴδια ἑαυτῶν συμφέ-
ροντα, ἀλλὰ τὴν εὐημερίαν τῆς ἀνθρωπότητος. Δὲν ὑπάρχει δι' αὐτοὺς
θλίψις μεγαλειτέρη τῶν δαφνῶν αἱματηροῦ ἀγῶνος καὶ αἰσχύνονται ἐπ'
αὐταῖς, νομίζοντες μωρὸν νὰ ἐξαγοράζωσιν ἀντὶ ἀνθρωπίνου αἵματος τὰ
λαμπρότατα τῶν ὠφελημάτων· νικήσαντες, δὲν καταμελίζουσι τοὺς νι-
κηθέντας, ἀντὶ δὲ νὰ φονεύωσι τοὺς φυγάδας, αἰχμηλωτίζουσι αὐτοὺς
μᾶλλον, οὐδὲ μεταχειρίζονται κακῶς ἕνα ἄτιμον, καὶ ἂν οὗτος εἶνε κα-
τάσκοπος.¹

Τοιοῦτον τὸ κύριον διήγημα τῆς Οὐτοπίης ἐν ταῖς ἠθικαῖς, κοινω-
νικαῖς, δημοσίαις καὶ διεθνέσιν αὐτῆς σχέσεσιν. Ἡ ἰδέα τῆς ἀνθρωπότητος
οὐδέποτε εἶχεν ἀναγνωρισθῆ ἔτι ὑπὸ συγγραφέως τοσοῦτον τρανῶς, ὅσον
ὑπὸ τοῦ φιλοσόφου τῆς Οὐτοπίας, ἀνήκοντος εἰς τὴν μεγάλην ἐκείνην ἐξέ-
γερσιν καὶ τὴν διαδήλωσιν τῶν δικαίων τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, τοῦ φέ-
ροντος ἐν τῇ ἱστορίᾳ τὸν τίτλον Humanismus· ἡ κοινωνικὴ ἐπίσης καὶ
παλιτικὴ ἰσότης, τοσοῦτον καθαρῶς ἀναπτυχθεῖσα ἐν τῇ Οὐτοπίᾳ, οὐκ
ὀλίγον ἐπέδρασεν ἐπὶ τῶν βραδυτέρων κοινωνιστικῶν συστημάτων καὶ
φαντασιογραφημάτων. Ἡ πολλαπλὴ ἔμμεσος ἐκλογή ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν
ἀρχόντων δεικνύει τὸ διαρατικὸν τοῦ Μώρου πολιτικὸν πνεῦμα, μὴ ἐμπιστευ-
όμενον τὴν διεύθυνσιν τῆς κοινωνίας οὔτε εἰς τὴν αὐτοβουλίαν τοῦ ἡγε-
μόνος, ἀλλ' οὔτε εἰς τὰς ἀδυναμίας καὶ τὰς ἰδιοτροπίας σαλευομένου
πλήθους. Ἐὰν παρακολουθεῖ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον πιστῶς τὴν

¹) Utopia II.

Πολιτείαν τοῦ Πλάτωνος, ἥττων αὐτοῦ κατὰ τὴν διαλεκτικὴν καὶ τὴν ἐξωτερικὴν τῆς ιδέας παράστασιν, ἀλλ' ὑπερβάλλει αὐτὸν καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀληθεστέραν κατανόησιν τῆς ἀνθρωπίνης ἀτομικότητος, οἷαν διετύπωσεν αὐτὴν ὁ χριστιανισμὸς καὶ τὸ γερμανικὸν πνεῦμα, ὑπὸ τὰς ἀρχὰς δὲ ταύτας δρᾷττεται τῆς ἀφορμῆς, ἵνα ἐπικρίνη τὴν κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν κατάστασιν τῆς συγχρόνου Εὐρώπης, ὑψῶν τὴν φωνὴν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, τῆς συνειδήσεως, κατὰ τῶν καταδιώξεων ἐπὶ θρησκευτικῇ διχογνωμίᾳ, ὑπὲρ τῆς ἐργασίας, ὀλιγωρουμένης ὑπὸ τῶν τιμαριωτικῶν τάσεων τῶν χρόνων ἐκείνων, καὶ ἐτόνισε τὴν ιδέαν τῆς ἀνθρωπίνης ἀλληλεγγύης καὶ ἐνότητος ἐν χρόνοις, καθ' οὓς τὸ δίκαιον τοῦ ἰσχυροτέρου ἦτο ὁ ἀρχῶν νόμος, τὰ δὲ προνόμια καὶ ἡ κοινωνικὴ δυσπιστία ἦσαν τὰ ἐρείσματά τοῦ κοινωνικοῦ οἰκοδομήματος.

Ἡ Οὐτοπία εἶνε ἡ ἀρετηρία τῶν νεωτέρων μεταρρυθμιστικῶν περὶ κοινωνίας θεωριῶν καὶ συλλήψεων· ἀλλ' ἡ ὑπεροχὴ αὐτῆς ἐπὶ τῶν ἀπομιμήσεων εἶνε ἐκ πρώτης παρατηρήσεως προφανής. Ὁ τελευταῖος σκοπὸς τῆς πολιτείας τοῦ Μώρου δὲν εἶνε ἡ ἐν τελείᾳ ἰσότητι κτῆσις καὶ ἀπόλαυσις τῶν ἐξωτερικῶν ἀγαθῶν, ὡς ἐν τοῖς νεωτέροις κοινωνιστικοῖς συστήματιν, ὧν τὸ ἰδεῶδες εἶνε ἡ ὕλικὴ εὐημερία, ἀλλ' ὁ ἠθικὸς τοῦ βίου σκοπὸς, ὁ ἐπιτυγχανόμενος ἐν τῇ πρὸς ἀλλήλους ἀμοιβαιότητι καὶ ἠθικῇ τῶν πολιτῶν ἀλληλεγγύῃ.

Τί εἶνε λοιπὸν ἡ Οὐτοπία, ἀφοῦ οὐδεμίαν ἔχει ὁμοιότητα πρὸς τὰ μιμητικὰ αὐτῆς ἀφομοιώματα τῶν νεωτέρων χρόνων; τί ζητεῖ ὁ συγγραφεὺς, προτείνων εἰς τοὺς συγχρόνους αὐτοῦ τὸ ἰνδαλμα ἰδανικῆς πολιτείας, ἐν τῇ φαντασίᾳ μόνον αὐτοῦ ὑπαρχούτης καὶ ζώσης; Ἡ Οὐτοπία δὲν εἶνε ἰδιότυπος μιᾶς κεφαλῆς σύλληψις, πλείγιον ἀθάϊρετον τοῦ Μώρου· εἶνε τὸ ἰδεῶδες τῆς ἐποχῆς του, ἡ κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ ἐκδήλωσις τῆς Ἀναγεννήσεως, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἐλληνικῆς ιδέας λαμβανούσης τὴν ἔμπνευσιν αὐτῆς, εἶνε ἡ προανάκρουσις τῆς πάλης κατὰ τῆς παραδόσεως καὶ ὑπὲρ τῆς μεταρρυθμίσεως, τὸ ἄτυλον ἐλευθέρου πνεύματος, ἐπικρίνοντος τὸ καθεστῶς, ἡ πρώτη ἀπόπειρα ἀνακαινίσεως τῆς νεωτέρας κοινωνίας, καὶ τὸ πρῶτον δοκίμιον κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς φιλοσοφίας, ἀξιούσης νὰ δώσῃ νέαν ὠθησιν καὶ ἄλλην τροπὴν εἰς τὸ ἀναβιοῦν δημόσιον πνεῦμα τῶν εὐρωπαϊκῶν λαῶν, τὸ ὅποῖον τοσοῦτον τρανῶς μέλλει νὰ ἐκδηλωθῇ μετ' ὀλίγον διὰ τῶν θρησκευτικῶν, κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν ἐπαναστάσεων. Ἐντεῦθεν ἡ σημασία τῆς Οὐτοπίας ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν πολιτικῶν θεωριῶν καὶ ἐν τῇ ἀναπτύξει τῆς πολιτικῆς ιδέας, ὀφειλομένη εἰς τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον, ὅστις ὡς πολιτικὸς καὶ ἐν τῇ θεωρίᾳ καὶ ἐν τῇ πράξει ὑπηρετήσεν ἀείποτε τὰ ὑψίστα συμφέροντα καὶ τῆς ἐπιστήμης, καὶ τῆς κοινωνίας, καὶ τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἐπὶ ἑνὶ αἰῶνα τὸ ἔργον τοῦ ἀρχιγραμματέως τῆς ἀγγλικῆς πολι-

τείας οὐδένα μὲν ἔσχε μιμητὴν, ἀλλὰ πολλοὺς θαυμαστάς. Ἐξοχος κατέστη ἡ δημοτικότητα τοῦ συγγραφέως ἀνὰ πάσας τὰς τάξεις τοῦ εὐρωπαϊκοῦ δημοσίου. Οἱ λόγιοι τὸ ἀπεθαύμασαν· τὸ δὲ ὄνομα Οὐτοπία ἐγένετο παροιμιῶδες ἐπὶ πάντων τῶν τοιούτων πολιτικῶν φαντασιογραφημάτων, ἅτινα ἀρχονται βραδύτερον συνεχιζόμενα, καὶ πρῶτον διὰ τοῦ πρωτοτυπωτέρου πάντων, τῆς Ἡλιουπόλεως τοῦ Ἰταλοῦ Μοναχοῦ Θωμᾶ Καμπανέλλα.

Ἡ Ἡλιούπολις (Civitas solis) εἶνε κράμα παραδοξολογίας καὶ μεταφυσικοῦ μυστικισμοῦ· ἡ πόλις αὕτη κεῖται ἐπὶ τινος Ἰνδικῆς νήσου, λαμπρὰ καὶ θαυμασία πόλις, ἧς ἀρχεὶ ἱερεὺς, ὃν οἱ κάτοικοι καλοῦσιν Ἡλίον, ὅστις εἶνε ὁ ὑπέρτατος ἀρχηγὸς τῆς κοσμικῆς καὶ τῆς πνευματικῆς ἐξουσίας, καὶ τοῦ ὁποίου πᾶσα ἀπόφατις εἶνε ἀνέκκλητος. Τρεῖς ἕτεροι ἀρχηγοὶ παρίστανται παρ' αὐτὸν, ἀντιπροσωπεύοντες τὴν ἰσχὺν, τὴν σοφίαν καὶ τὴν ἀγάπην. Ὁ ἀρχηγὸς Ἴσχυς εἶνε ἐπιφορτισμένος τὰ κατὰ τὸν πόλεμον καὶ τὴν εἰρήνην, τὰ κατὰ τὸν στρατὸν, ἀπόλυτος ὢν κύριος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀνώτερος τοῦ Ἡλίου. Ὁ ἀρχηγὸς Σοφία ἐποπτεύει τὰς ἐλευθέραις τέχνας, τὰς μηχανικὰς, ὡς καὶ τὰς ἐπιστήμας· ἐπαγρυπνεῖ ἐπὶ τῶν διδασκάλων καὶ τῆς ἐν τοῖς σχολείοις διδασκαλίας· ὅσαι αἱ ἐπιστῆμαι, τοσοῦτοι καὶ οἱ ὑπὸ τὴν κυβέρνησιν αὐτοῦ· ὁ ἀστρολόγος, ὁ κοσμογράφος, ὁ γεωμέτρης, ὁ ἱστοριογράφος, ὁ ποιητὴς, ὁ λογικὸς, ὁ ρήτωρ, ὁ γραμματικὸς, ὁ ἰατρὸς, ὁ φυσικὸς, ὁ πολιτικὸς, ὁ ἐθνολόγος. Πᾶσα δ' αὐτῶν γνῶσις ἐν ἐνὶ μόνῳ βιβλίῳ, σοφία καλουμένῳ, περιορίζεται. Ὁ ἀρχηγὸς Ἀγάπη εἶνε ἐπιφορτισμένος τὰ κατὰ τὴν γέννησιν, ὅπως ἡ ἔνωσις τῶν φύλων παράγῃ τὴν ὅσον ἔνεστι καλλίστην τεκνογονίαν· αὐτὸς ἐπιστατεῖ ἐπίσης εἰς τὰ κατὰ τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων, τὰ κατὰ τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν, τὰ κατὰ τὴν τροφήν καὶ τὴν ἐνδυμασίαν. Ὁ δὲ Ἡλιος, ὁ καὶ μεταφυσικὸς, ἐνεργεῖ ἀπὸ συμφώνου μετὰ τῶν τριῶν τούτων ἀρχόντων, οὐδὲν δ' ἄνευ αὐτοῦ γίνεται.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ἡλιουπόλεως ζῶσιν ἐν πλήρει κοινωνισμῷ, κατὰ κανόνας ὑπὸ τῶν ἀρχόντων τεθειμένους· οἴκοι, θάλαμοι, κλῖναι, τὰ πάντα εἶνε κοινὰ μετὰξὺ αὐτῶν· κατὰ πᾶσαν ἑξαμηνίαν οἱ ἀρχοντες δρίζουσιν ἐκάστῳ τὸν οἶκον καὶ τὸν θάλαμον, ὃν ὀφείλει νὰ καταλάβῃ· τὸ δ' ὄνομα τοῦ κατοικοῦντος αὐτὸν τότε εἶνε γεγραμμένον ἐπὶ τῆς θύρας ἐκάστου θαλάμου. Πᾶσα ἐργασία καὶ τέχνη εἶνε κοινὰ ἀμφοτέροις τοῖς φύλοις· μόνον δ' αἱ ἐργασίαι, αἱ γινόμεναι ἐκτὸς τῶν πυλῶν τῆς πόλεως, καὶ ἀπαιτοῦσαι μείζονα ρώμην, τελοῦνται ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν· οἱ νεανίσκοι ὑπηρετοῦσι τοῖς πρεσβυτέροις, ἔχοντες ὑποχρέωσιν πρὸς τοῦτο.

Ἡ ἡλικία τῆς τεκνοποιίας παρὰ τοῖς Ἡλιουπολίταις εἶνε ὠρισμένη· τὸ δέκατον ἔννακτον ἔτος διὰ τὰς γυναῖκας, καὶ τὸ εἰκοστὸν πρῶτον διὰ τοὺς ἀνδρας· οἱ τηροῦντες τὴν παρθενικὴν αὐτῶν ἀγνότητα μέχρι τοῦ εἰ-

κοστού πρώτου ἔτους, ἔτι δὲ καὶ μέχρι τοῦ εἰκοστοῦ ἐβδόμου, τιμῶνται καὶ ἐξυμνοῦνται ἐμμέτρως ἐν ταῖς δημοσίαις πανηγύρεσιν· ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ μέχρι τῆς στιγμῆς τοῦ γάμου κοιμῶνται κεχωρισμένοι ἀπ' ἀλλήλων· ὅταν γυνὴ τις δὲν συνέλαβεν ἀπὸ τῆς πρώτης ἐνώσεως, συζεύγνυται μεθ' ἑτέρου, ἀναγνωρισθεῖσα δὲ στεῖρα, καθίσταται δημοσία· ἀλλ' ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ στερεῖται τῶν τιμῶν τῶν μητέρων.

Ὁ πόλεμος δὲν εἶνε ξένος πρὸς τὰς ἕξεις τῶν Ἡλιουπολιτῶν. Ὁ τριᾶρχος Ἴσχυς ἔχει ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ τοὺς ἀρχηγούς τοῦ πυροβολικοῦ, τοῦ ἵππικοῦ, τοῦ μηχανικοῦ κ. τ. λ. οὗτοι δὲ διοικοῦσι μέγαν ἀριθμὸν ἀρχηγῶν καὶ ἐπιλέκτων μεταξὺ τῶν μᾶλλον πεπειραμένων ἐν τῇ πολεμικῇ τέχνῃ. Οἱ Ἡλιουπολίται δὲν φοβοῦνται τὸν θάνατον, διότι πιστεύουσι πάντες εἰς τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς, ἣτις ἐξερχομένη τοῦ σώματος μεταβαίνει κατὰ τὴν ἀξίαν αὐτῆς πρὸς συνάντησιν τῶν ἀγαθῶν ἢ τῶν πονηρῶν πνευμάτων.

Μόνον ἡ γεωργία καὶ αἱ τέχναι τιμῶνται παρὰ τοῖς Ἡλιουπολίταις, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ ἐμπόριον· δὲν ἐμπορεύονται· ὅταν ξένοι ἔμποροι ἔρχονται ἀπὸ ἄλλων μερῶν τοῦ κόσμου ν' ἀγοράσωσιν ἀπὸ τῶν Ἡλιουπολιτῶν τὰ περισσεύοντα αὐτῶν, οὗτοι δὲν πωλοῦσιν αὐτὰ ἀντὶ ἀργυρίου, εὐχαριστούμενοι ν' ἀνταλλάσσωσι τὰ ἐμπορεύματά των ἀντ' ἄλλων, ὧν ἔχουσιν ἀνάγκην.

Ἡ κυβέρνησις ἐν Ἡλιουπόλει βουλευέται ὡς ἑξῆς: Καθ' ἐκάστην ὀγδόην ἡμέραν συνέρχονται οἱ ἄρχοντες, τουτέστι τὸ πρῶτον ὁ Ἥλιος, ἀκολουθῶν δὲ οἱ τρεῖς ἄλλοι, ἔχοντες ἕκαστος ὑπ' ἑαυτοὺς τρεῖς ἑτέρους· οὕτως ἀποτελεῖται ὁ ἀριθμὸς δώδεκα. Καὶ ὁ μὲν ἀρχὼν Ἴσχυς διευθύνει τὰ ἀφορῶντα εἰς τὰς ἐπιστήμας· ὁ δ' ἀρχὼν Ἀγάπη ἀσχολεῖται περὶ τὰ τῆς τροφῆς, τὰ τῆς ἐνδυματίας, τῆς γεννήσεως καὶ τῆς ἀνατροφῆς. Ἐκαστον ἄτομον διατελεῖ ὑπὸ τὴν ἀμεσον δικαιοδοσίαν τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ ἐπιτηδεύματός του· συνεπῶς, οἱ προϊστάμενοι ἐν πάσῃ λειτουργείᾳ ἄρχοντες εἶνε οἱ δίκασται τῶν ὑποδεεστέρων· ποινὰ εἶνε ἡ ἐξορία, ἡ μάστιξ, ἡ ἐπίπληξις, ἡ στέρησις τῆς κοινῆς τραπέζης, ἡ ἀπαγόρευσις τῆς εἰσόδου εἰς τὸν ναὸν καὶ ἡ μετὰ τῶν γυναικῶν ἐπικοινωνία· ἐπίσης ὁ νόμος τῆς ἀνταποδόσεως δὲν εἶνε ἄγνωστος ἐν τῇ θεοκρατικῇ ταύτῃ πολιτείᾳ τοῦ Ἥλιου, ἡ δὲ κατηγορία γίνεται πρὸ τοῦ ἄρχοντος προφορικῆ, οὐχὶ δ' ἔγγραφος· ἐπιτρέπεται ἐνίοτε εἰς τὸν κατάδικον ἢ αὐτοκτονία· αὐστηρότατα δὲ τιμωροῦνται καὶ ἐν τῷ ἅμα τὰ κατὰ τῆς πολιτείας καὶ τῆς θεότητος ἐγκλήματα. Ἐλλείψει μαρτύρων γίνεται δεκτὸς ὁ ὄρκος τοῦ κατηγορουμένου· ἂν δὲ κατηγορία τις ἐπανελήφθη δις καὶ τρίς κατὰ τοῦ αὐτοῦ ἀτόμου, ἀρκοῦσι δύο ἢ τρεῖς μάρτυρες πρὸς ποινὴν διπλασίαν. Οἱ νόμοι τῶν Ἡλιουπολιτῶν, ὀλίγοι ὄντες, σύντομοι καὶ σαφεῖς, εἶνε γεγραμμένοι ἐπὶ χαλκῶν πινάκων, κρεμαμένων πρὸ τῶν πυλῶν τοῦ ναοῦ.